

El comte (presumptament) fratricida

written by Jaume Pros | 4 de març de 2021

Hi ha monarques que s'han ben guanyat el sobrenom. El castellà Pedro el Cruel és considerat per molts historiadors com a un autèntic sociòpata. El rei aragonès Alfons I el Bataller va multiplicar per dos els seus territoris a cop d'espasa contra els musulmans. El nostre rei Pere el Gran, diu la tradició que era, per a la mitjana de l'època, alt com un sant Pau.

Però de vegades hi ha personatges condemnats a portar la creu del seu epítet per a tota l'eternitat a causa d'un fet o una fama no sempre prou demostrada. Això és el que li va passar a Berenguer Ramon II, conegut com el Fratricida. A Berenguer Ramon II la historiografia tradicional el reconeix amb aquest malnom per ser considerat el culpable de l'assassinat del seu germà.

Berenguer Ramon II era el germà bessó de Ramon Berenguer II, a qui deien el Cap d'Estopes, pel color i l'aspecte aspre i malgirbat dels seus cabells. Tots dos germans, Ramon Berenguer i Berenguer Ramon, eren fills del comte de Barcelona Ramon Berenguer I.

És evident que el matrimoni format pel comte Ramon Berenguer i la seva tercera esposa, la comtessa Almodis, no destacava per la seva originalitat a l'hora de posar noms als seus fills. No em puc ni imaginar l'embolic de la pobra comtessa en el moment d'haver de cridar algun dels homes de la seva família: Ramon Berenguer, el pare, Ramon Berenguer, el fill, i Berenguer Ramon, l'altre fill. Déu n'hi do.

Si amb el nom dels fills ja s'ho van posar difícil, el testament ja era l'embolic suprem. Els seus fills Ramon Berenguer i Berenguer Ramon haurien de governar plegats les possessions que els lliurava el pare. Allò no podia anar bé de

cap manera, i encara més si tenim en compte que els germans estaven com gat i gos.

Berenguer sempre es va sentir dominat i perjudicat pel seu germà Ramon. Els territoris que havien de governar els dos germans eren molts, des de Ripoll a Pallejà, passant per Vilafranca del Penedès, Castellvell de la Marca o terres amb el seu castell, com el de Vallmoll, a l'Alt Camp. Ni la intercessió dels abats de Sant Cugat, Ripoll i Sant Ponç, ni tampoc la del bisbe de Girona, va ajudar a posar pau entre els germans, que tan sols van aclarir d'alternar-se cada sis mesos el Palau Comtal de Barcelona.

L'animadversió entre els germans era prou coneguda. El papa Gregori VII hi va haver d'intervenir, tot aconseguint l'any 1079 que Ramon i Berenguer es dividissin la majoria de les propietats. Així i tot, un any més tard, Berenguer seguia reclamant un repartiment a parer seu més just de l'herència.

El 5 de desembre del 1082, Ramon Berenguer, el Cap d'Estopes, va desaparèixer a Sant Feliu de Buixalleu a la comarca de La Selva, en el trajecte d'un viatge de Barcelona cap a Girona. El seu cos el va trobar un astor (que és una au rapinyaire) al gorg del Perxistor, en un indret que posteriorment va ser anomenat Perxa de l'Astor, per motius obvis.

La qüestió és que ningú no hi va veure res. No hi va haver cap testimoni ni cap prova de qui havia mort el pobre Cap d'Estopes. Mil anys després el crim segueix sense resoldre's i no sembla gaire factible que a hores d'ara apareguin proves incriminatòries contra ningú, si és que hi va haver cap crim. Però tant se val, perquè aquesta manca de proves i de testimonis no va impedir que tothom bategés el seu germà Berenguer Ramon i principal sospitós d'incitar el crim, com el Fratricida, pels segles dels segles.

Avui la tomba de la víctima, Ramon Berenguer, dit el Cap d'Estopes, es pot visitar a la catedral de Girona, lloc on es

va portar el seu cos. Pel que fa a Berenguer Ramon, el presumpte fratricida, sabem que l'any 1090 es va enfrontar al Cid Campeador en una batalla als Ports de Beseit quan el castellà lluitava a favor dels musulmans. Berenguer Ramon fou derrotat i segrestat pel Cid, junt amb un grapat de nobles catalans, com Guerau de Cervelló. Berenguer i Guerau van haver de pagar una important suma de diners per la seva llibertat.

Paral·lelament i durant molts anys, Berenguer Ramon va haver de respondre a les constants acusacions de matar el seu germà, fins que el 1097 va ser jutjat i declarat culpable. A partir d'aquest moment, el nostre personatge desapareix de la vida pública i de qualsevol documentació. I pel que sembla, un o dos anys després del judici mor, lluny de casa, fent de pelegrí a Jerusalem.

